

אוניברסיטת בר-אילן

תאריך עדכון : 04/2018

גילויים מן השמיים בתורת הסוד העברית

מס' הקורס : 30037/01

שם המרצה : ד"ר א. אלקיים

סוג הקורס: הרצאה

שנת לימודים : תשע"ט

סמסטר : ב

היקף שעות : 1 ש"ש

אתר הקורס באינטרנט :

א. מטרות הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

גילויים מן השמיים היא תופעה מוכרת בתורת הסוד העברית. מטרת הקורס היא להתחקות אחר תופעה נפשית המכונה בפי המקובלים 'מגיד' או 'גילוי מגיד', הכוונה לגילויים שאירעו למקובלים מכוח עליון שנתעצם מולם, וחשף בפניהם סתרי תורה ועולם. מטרת הקורס היא לשרטט תופעה זו אצל המקובלים מראשית ימי הביניים ועד מוצאי ימי הביניים ולנתח אותה מבחינה פסיכולוגית, פסיכואנליטית, תרבותית ואנתרופולוגית.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

מציאותם של גילויים עליונים ליחיד סגולה רווחת בתורת הסוד העברית. ספרות הקבלה כבר הכילה ספרים וקונטרסים שכתבו חכמים אשר חוו, בלשונם, 'גילוי אליהו הנביא' או גילויים אחרים. במהלך הקורס נדון בסוגה מיוחדת של ספרים שנכתבים על פי גילוי של מלאך או התגלמות של כוח רוחני המתעצב ומשמיע קול או מכתוב דבריו למקובל, שלכאורה אינו אלא כלי, צינור דרכו מדבר הקול העליון. המקובל תופס עצמו כמעין מעתיק ומעביר ולא כיוצר. ננתח שתי יצירות חשובות מאוד ספר 'המשיב' לר' יוסף טאיטאצאק וספר 'מגיד מישרים' למרן יוסף קארו.

מהלך השיעורים: (שיטות ההוראה, שימוש בטכנולוגיה, מרצים אורחים):

שילוב של הרצאה וקריאת טקסטים. נקודת הכובד של השיעור היא קריאה מדוקדקת בשני החיבורים החשובים ביותר של גילויי מגיד הם 'ספר המשיב' לר' יוסף טאיטאצאק וספר 'מגיד מישרים' לר' יוסף קארו.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1-2	גילויים מן השמיים בספרות הקבלה מראשית ימי הביניים ועד מוצאי ימי הביניים		
3	על מקורותיו של המונח 'מגיד'		
5-6	על תופעת 'המגיד' בדור גירוש ספרד		
7-10	קריאה בספר 'המשיב' לר' יוסף טאיטאצאק		
11-14	קריאה בספר 'מגיד מישרים' למרן יוסף קארן		

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: אין דרישה מקודמת

חובות / דרישות / מטלות: ביבליוגרפיה חובה

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר): עבודה.

ד. ביבליוגרפיה:

1	משה אידל, 'דפוסים של פעילות גואלת בימי הביניים, צ' ברס (עורך), בתוך משיחיות ואסכטולוגיה – קובץ מאמרים, ירושלים תשמ"ד, עמ' 253–280.
2	משה אידל, ה'גירוש בין טראומה ליצירה, תרבות יהדות ספרד', ספר הקונגרס הבינלאומי הראשון, א' דורון, עורך, תל-אביב תשנ"ד, עמ' 107–113.
3	משה אידל, קבלה היבטים חדשים, א' בר-לבב (תרגום) ת"א וירושלים תשנ"ג.

4	משה אידל, "ספרי שלמה האבודים" על היחס למדע בספר המשיב, דעת (תשנ"ד), עמ' 235-246.
5	משה אידל 'היחס לנצרות בספר המשיב, ציון מ"ו (תשמ"א), עמ' 77-91.
6	משה אידל, 'הקבלה הספרדית לאחר הגירוש, ח' ביינארט (עורך) מורשת ספרד, ירושלים תשנ"ב, עמ' 503-512.
7	משה אידל, 'חיבורים זנוחים של בעל ספר 'כף הקטורת', פעמים 53 (תשנ"ג), עמ' 75-89.
8	משה אידל, 'עיונים בשיטתו של בעל ספר המשיב, ספונות י"ז (תשמ"ד), עמ' 185-206.
9	מור אלטשולר, חיי מרן יוסף קארו, תל אביב תשע"ו.
10	אברהם גרוס, 'גירוש ספרד ויצירתם הספרותית של המגורשים, פעמים 75 (תשנ"ח), עמ' 75-93.
11	ר"י צבי ורבלובסקי, ר' יוסף קארו, בעל הלכה ומקובל, ירושלים תשנ"ו.
12	משה חלמיש, 'היחס אל הנצרות והאיסלאם בספר כף הקטורת, דעת 43 (תשנ"ט), עמ' 53-76.
13	ראובן מרגליות, מלאכי עליון המוזכרים בתלמוד בבלי וירושלמי בכל המדרשים, זהר ותיקונים, תרגומים וילקוטים, עם ציונים לספרי קודש של הקבלה, ירושלים תש"ה.
14	גרשם שלום, 'המגיד של ר' יוסף טאיטאצאק והגילויים המיוחדים לו, ספונות י"א (תשכ"ט), עמ' ס"ט-קי"ב.
15	גרשם שלום, 'לידיעת הקבלה בספרד ערב הגירוש, תשובות ר' יוסף אלקאשטייל לר' יהודה חייט, תרביץ כ"ד (תשט"ו), עמ' 167-206.